

Kancelaria Adwokacka
Andrzej Babilas

**Obowiązek alimentacyjny wobec dzieci,
wnuków i rodziców**

Rybnik – 18 III 2013 r.

Osoby obciążone obowiązkiem alimentacyjnym

1. Krewni w linii prostej:
  - a) zstępni (dzieci, wnuki);
  - b) wstępni (rodzice, dziadkowie);
2. Rodzeństwo.
3. Obowiązek alimentacyjny obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem; jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych – obciąża bliższych stopniem przed dalszymi.

4. Krewnych w tym samym stopniu pokrewieństwa obciąża obowiązek alimentacyjny w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym.

Warunki powstania obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci oraz innych krewnych

1. Warunki powstania obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci i wnuków:
  - a) dziecko nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, a dochody z jego majątku nie wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania;
  - b) dziecko jest w stanie utrzymać się samodzielnie, ale znajduje się w niedostatku.
2. Warunkiem powstania obowiązku alimentacyjnego wobec innego krewnego uprawnionego do świadczeń alimentacyjnych jest jego położenie w niedostatku.

Koszty utrzymania i wychowania

1. Koszty utrzymania i wychowania dziecka obejmują zaspokojenie indywidualnych potrzeb dziecka takich jak wyżywienie, ubranie, środki higieny osobistej, wychowanie, wykształcenie, wypoczynek, ochrona zdrowia oraz zapewnienie dostępu do mienia i urządzeń służących zaspokajaniu zbiorowych potrzeb rodziny.
2. Obowiązek alimentacyjny wobec dziecka nie zależy od osiągnięcia przez dziecko pełnoletniości lub określonego stopnia wykształcenia umożliwiającego podjęcie pracy zawodowej (dziecko nie traci uprawnień do alimentów, jeżeli np. chce kontynuować naukę i zamiar ten znajduje usprawiedliwienie w dotychczas osiągniętych wynikach w nauce).

Pojęcie niedostatku

1. Niedostatek oznacza sytuację, w której osoby, nie mogą własnymi siłami zaspokoić usprawiedliwionych potrzeb, nie posiadają własnych środków w postaci wynagrodzenia za pracę, emerytury czy renty ani też dochodów z własnego majątku.
2. Niedostatek nie oznacza sytuacji, której osoba uprawniona do alimentacji przez zbycie swego majątku lub jego części mogłaby sama z własnych środków zaspokoić swe usprawiedliwione potrzeby przez dłuższy okres (nie dotyczy: składników majątkowych służących do bezpośredniego zaspokajania potrzeb uprawnionego, których mógłby dochodzić od zobowiązanego - sprzeciwiają się temu zasady współżycia społecznego).

Warunki powstania obowiązku alimentacyjnego krewnych zobowiązanych w dalszej kolejności (dziadków wobec wnuków)

1. Brak osoby zobowiązanej w bliższej kolejności np. rodziców.
2. Osoba zobowiązana w bliższej kolejności nie jest w stanie spełnić swojego obowiązku alimentacyjnego.
3. Uzyskanie od osoby zobowiązanej w bliższej kolejności na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami.

Zakres świadczeń alimentacyjnych

1. Możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego do świadczeń alimentacyjnych:
  - możliwości zarobkowe i majątkowe określa się nie według faktycznie osiągniętych dochodów, ale według tego, jakie dochody może osiągnąć zobowiązany do alimentowania przy założeniu, że dokłada wszelkich starań i swoje możliwości zarobkowe w pełni wykorzystuje.
2. Usprawiedliwione potrzeby uprawnionego.
  - Usprawiedliwione potrzeby materialne i niematerialne kształtują się inaczej w stosunku do każdego uprawnionego i podlegają indywidualnej ocenie przez sądy;

Zakres świadczeń alimentacyjnych

c.d. I

- W odniesieniu do krewnego uprawnionego w linii prostej (dzieci i wnukowie, które są w stanie utrzymać się samodzielnie, rodzice, dziadkowie, rodzeństwo) świadczenia alimentacyjne mają zapewnić uprawnionemu godziwe warunki bytowania z uwzględnieniem np. jego wieku, stanu zdrowia i wykształcenia;
  - W odniesieniu do dzieci i wnuków, które nie są w stanie jeszcze utrzymać się samodzielnie, rozmiar usprawiedliwionych potrzeb stymulowany jest zasadą utrzymania równej stopy życiowej z zobowiązanymi do alimentacji;
3. Wysokość obciążenia alimentacyjnego powinna być określona na takim poziomie, aby nie prowadziła do niedostatku samego obciążonego, może natomiast spowodować obniżenie jego stopy życiowej.

Zakres świadczeń alimentacyjnych

c.d. 2

4. Wysokość alimentów na rzecz dziecka powinna być ustalona w stosunku do obecnych jego potrzeb; nie mogą być uwzględnione przewidywane dopiero w przyszłości koszty nauki, wydatki szkolne;
5. Na wysokość alimentów nie mogą mieć wpływu obciążające pozwanego w sprawie sądowej koszty sądowe i koszty procesu. Także zadłużenie bankowe pozwanego nie może powodować ograniczenia należnych małoletniemu powodowi środków utrzymania i wychowania. Osoba bowiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, musi się z tym liczyć przy podejmowaniu wydatków na zakup mebli, telewizora, lodówki itp., i ich wysokość planować stosownie do posiadanych możliwości z uwzględnieniem wspomnianego obowiązku alimentacyjnego.

Wykonywanie obowiązku alimentacyjnego

1. Realizacja obowiązku alimentacyjnego może polegać na:
  - a) spełnieniu świadczeń alimentacyjnych w naturze (przekazywanie płodów rolnych, udostępnienie lokalu mieszkalnego lub jego części)
  - b) spełnieniu świadczeń alimentacyjnych w pieniądzu;
  - c) osobistych staraniach o utrzymanie (zagwarantowanie mieszkania, wyżywienia, odzieży, pomocy naukowej, wypoczynku, rozrywek kulturalnych) i wychowanie (osobiste starania o rozwój fizyczny i duchowy, pielęgnowanie, nadzór nad osobą, przygotowywanie posiłków itp.).

Wykonywanie obowiązku alimentacyjnego c.d.

- d) osobistych staraniach o utrzymanie (zagwarantowanie mieszkania, wyżywienia, odzieży, pomocy naukowej, wypoczynku, rozrywek kulturalnych) i wychowanie (osobiste starania o rozwój fizyczny i duchowy, pielęgnowanie, nadzór nad osobą, przygotowywanie posiłków itp.).
- 2. Wybór świadczenia alimentacyjnego w naturze lub w pieniądzu należy do uprawnionego.

Zmiana wysokości świadczeń alimentacyjnych

W razie zmiany stosunków spowodowanych zmniejszeniem się lub zwiększeniem się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego (np. rozwój fizyczny i psychiczny dziecka) lub odpowiednio zwiększeniem się albo zmniejszeniem się możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego (np. złożenie pozwu o obniżenie alimentów).

Ustanie obowiązku alimentacyjnego

1. Krewni zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych mogą się od nich uchylić w następujących przypadkach:
  - a) Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem (brak środków potrzebnych do normalnej egzystencji);
  - b) Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się (np. własnej winy powtarza lata studiów i wskutek tego nie kończy studiów w przewidzianym programowo okresie);
  - c) W stosunku do rodzeństwa zobowiązany może uchylić się od świadczeń alimentacyjnych, jeżeli są one połączone z nadmiernym uszczerbkiem dla niego lub dla jego najbliższej rodziny.

Ustanie obowiązku alimentacyjnego

c.d. I

- d) Zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (przepisy prawa odwołują się do zasad współżycia społecznego w sytuacjach, w których ścisła ocena jurydyczna mogłaby się okazać społecznie nieakceptowana). Nie mogą się powołać na zasady współżycia społecznego rodzice małoletniego dziecka;
- e) Zobowiązanego do alimentacji wobec dziecka jednego z rodziców zwalnia w zakresie świadczeń materialnych brak jakichkolwiek zarobkowych i majątkowych możliwości po jego stronie.

Ustanie obowiązku alimentacyjnego

c.d. 2

2. Zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych może powołać się przesłanki przemawiające za uchyleniem świadczeń alimentacyjnych bądź w toku postępowania o zasądzenie alimentów bądź wytaczając osobne powództwo o uchylenie obowiązku alimentacyjnego.
3. Zobowiązani mogą również wystąpić z pozwem o ustalenie, że obowiązek alimentacyjny wygasł w następujących sytuacjach:
  - a) Wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego ma miejsce w sytuacji uzyskania przez pełnoletnie dziecko realnej, faktycznej zdolności do utrzymania się samodzielnie (dziecko jest należycie przygotowane do odpowiedniego dla niego zawodu, nie kontynuuje kształcenia w wybranym kierunku i nie znajduje się w niedostatku);
  - b) Krewny w linii prostej lub rodzeństwo nie znajdują się już w niedostatku;

Ustanie obowiązku alimentacyjnego

c.d. 3

- c) Krewny zobowiązany do alimentacji w bliższej kolejności (rodzice wobec dzieci, dzieci wobec rodziców) nabył ponownie zdolność do uiszczania alimentów na rzecz uprawnionego (np. w sytuacji rodzic zaczyna płacić alimenty na rzecz dziecka, wygasa obowiązek alimentacyjny dziadków).

Postępowanie w sprawach o alimenty

1. Sprawy o alimenty (także o ustalenie ojcostwa i alimenty) rozpoznają sądy rejonowe właściwości ogólnej (art. 27 k.p.c.) lub sądy miejsca zamieszkania uprawnionego (art. 32 k.p.c.).
2. Strona dochodząca roszczeń alimentacyjnych oraz strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych (art. 96 ust.1 pkt 2 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. z 2010 r. Nr 70, poz. 594 ze zm.).
3. Ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu dłużnika alimentacyjnego sąd poprzedza przeprowadzeniem z urzędu dochodzenia zmierzającego do ustalenia tego miejsca (art. 144 § 1 zd. 2 k.p.c.).

Postępowanie w sprawach o alimenty c.d. I

4. Wyrok Sądu I Instancji zasądający alimenty jest natychmiast wykonalny co do rat płatnych po dniu wniesienia powództwa, a co do rat płatnych przed wniesieniem powództwa za okres nie dłuższy niż za trzy miesiące. Sąd z urzędu nadaje takiemu wyrokowi klauzulę wykonalności i przesyła na adres strony powodowej lub jego pełnomocnika;
5. Należności alimentacyjne egzekwowane z wynagrodzenia za pracę wyprzedzają inne wierzytelności dopuszczone do egzekwowania z tego wynagrodzenia.
6. W przypadku egzekucji należności alimentacyjnych z wynagrodzenia egzekucja może objąć 3/5 wynagrodzenia, przy czym nagroda z zakładowego funduszu nagród, dodatkowe wynagrodzenie roczne oraz należności przysługujące pracownikom z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej podlegają egzekucji w całości (art. 87 § 5 k.p.).

Okres przedawnienia, roszczenie zwrotne.

1. Roszczenia o świadczenia alimentacyjne przedawniają się z upływem trzech lat (składając pozew o alimenty można ich żądać do trzech lat wstecz).
2. Osoba (dziadkowie wobec wnuków, wnuki wobec dziadków), która dostarcza drugiemu środków utrzymania lub wychowania nie będąc do tego zobowiązana albo będąc zobowiązana z tego powodu, że uzyskanie na czas świadczeń alimentacyjnych od osoby zobowiązanej w bliższej lub tej samej kolejności byłoby dla uprawnionego niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami, może żądać zwrotu od osoby, która powinna była te świadczenia spełnić.

Fundusz alimentacyjny

1. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia, w wypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej - do ukończenia przez nią 25 roku życia, a w wypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności - bezterminowo (art. 9 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów).
2. Przesłanką przyznania uprawnionej osobie świadczenia z funduszu jest bezskuteczność egzekucji, przez którą rozumie się egzekucję, w wyniku której w okresie ostatnich 2 miesięcy nie wyegzekwowano pełnej należności z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych.
3. "Osobą uprawnioną" w rozumieniu ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów jest osoba uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Tytułem takim jest podlegający wykonaniu wyrok lub ugoda sądowa, a także zarządzenie tymczasowe o zabezpieczeniu alimentów wydane w toku procesu.

Fundusz alimentacyjny c.d.

4. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł miesięcznie.
5. Okoliczność, że uprawniony pobiera świadczenia z funduszu alimentacyjnego wobec niemożności wyegzekwowania alimentów zasądzonych od osoby zobowiązanej w pierwszej kolejności, w zasadzie nie stanowi przeszkody do dochodzenia przez niego - na podstawie art. 132 K.r.o. - uzupełniających alimentów od osób zobowiązanych w dalszej kolejności, np. od dziadków

Dziękuję za uwagę

Adwokat Andrzej Babilas

Kancelaria Adwokacka
Andrzej Babilas

Pl. Wolności 10 • 44-200 Rybnik

tel./fax: +48 (32) 42 66 301 • mobile: +48
531 335 535

e-mail: ababilas@derek-kancelaria.pl